

פסחים מח: (המשנה הראשונה) עד נ. (סוף הפרק)

ביאורי מושגים

ערב פסח שחל להיות בשבת - אחת לכמה שנים יוצא שליל הסדר חל להיות במוצ"ש. מצב ייחודי זה של לוח השנה יוצר בעיות ותסבוכות רבות. מה לעשות עם החמץ בשבת, איך לאכול סעודה שלישית ועוד.
בזמן שבית המקדש היה קיים יצר מצב זה בעיה לגבי הקרבת קרבן פסח - האם ניתן להקריב קרבן פסח. כיוון שמציאות זו (שי"ד יוצא בשבת) התרחשה אחת לזמן רב היו זקוקים לאנשים שזכרו מה קרה לפני שנים רבות.
כך עלה הלל הזקן לגדולה. בני בתירא לא זכרו מה עושים כשי"ד חל להיות בשבת והלל שזכר מה נהגו לעשות זכה להוקרה רבה על כך.

משנה

לישת קמח ללא החמצה

ר"ג: 3 נשים יכולות ללוש לחוד את בצקן גם אם יש רק תנור אחד (לא חוששים שהתנור יתפס ע"י אחת מהן והבצק של השניה יחמיץ בינתיים)

חכמים:

הן חייבות לעבוד בשיטת הסרט הנע (חוששים שעיסה תחכה לתנור שיתפנה ובינתיים תחמיץ).

ר"ע:

אין לקבוע כללים מוחלטים הכל תלוי בטיב התנור, העצים, והאופות (ולכן אם הבצק תופח אותה ישה תשטוף ידיה במים קרים).

משנה

דין חמץ ודין שיאור

חמץ - חייבים כרת על אכילתו,
חמץ נוקשה - למרות שיש לשורפו ואסור לאוכלו - האוכלו פטור.

מתי פיתה נחשבת חמץ ומתי שיאור:

שלב א' - הכסיפו פניו: חכמים: שיאור,
ר' יהודה: מצה כשרה למהדרין,

שלב ב' - נוצרו סדקים דקים (פקרני חגבים): חכמים: חמץ גמור,
ר' יהודה: שיאור,

בגמרא בדף מג הובא שר"מ חולק על המשנה כאן וסובר שעל חמץ נוקשה חייבים מלקות (אך לא כרת) עיין שם.

חכמים (שהם ר"מ) סוברים שכיוון שנוצרו סדקים אנו מעריכים שהבצק בפנים החמיץ.

משנה (חלק א')

שכח חמץ בבית

הלך לדבר רשות - יחזור בכל מקרה,

הלך לדבר מצוה - יחזור רק אם לא יפסיד את המצוה.

הלך לפיקוח נפש - לא יחזור

יצא מירושלים ושכח קודש פסול בתרמילו

אם עוד רואה את י-ם - יחזור וישרוף את הקודש בים.

אם כבר עבר את צופים - ישרוף את הקודש במקומו.

משנה

ערב פסח שחל להיות בשבת

ר"מ: מבערים את כל החמץ ביום שישי (י"ג בניסן).

חכמים: מבערים את כל החמץ ביום שבת (י"ד בניסן).

ר"א בן צדוק: חולין מבערים ביום שישי ותרומה בשבת.

סעודות

1. סעודת האירוסין הראשונה - נחשבת סעודת מצוה, סעודת האירוסין השניה - ר' יוסי: נחשבת מצוה. ר' יהודה: נחשבת רשות.
2. תלמיד חכם שמרבה בסעודות - סופו שיתמוטט ויאבד את עולמו.
3. סעודה יכולה מצד אחד לרומם את עולמו הרוחני של האדם ומצד שני למוטט אותו ועל כן אסור לתלמיד חכם להשתתף ב'סעודת שחיתות' אלא רק בסעודה ערכית שיש לה טעם ומשמעות.
4. אדם שלא למד תורה - אין לו זכות מוסרית לאכול בעלי חיים.

נישואין

1. ת"ח כדאי לו שיתחתן עם אישה מבית טוב. האישה היא זו שתחנך את ילדיו, במיוחד עם הת"ח ילך לעולמו בגיל צעיר.
2. נישואים של ישראל לכהנת הם דבר בעל עוצמה אדירה. אם הישראל ראוי לכך (ת"ח וכיו"ב) הנישואין הללו ימריאו לשחקים אבל אם הוא לא ראוי הנישואין עלולים לעלות על שרטון.

יחסי עם הארץ ותלמידי החכמים

1. עמי ארצות הינם אנשים ברמה בהמית שלא מתעניינים בדברים רוחניים.
2. ישנה איבה ושינאה אדירה בין תלמידי החכמים שמייצגים עולם רוחני וערכי לבין עמי הארץ שחיים בעולם בהמי.
3. כשעמי ארצות רואים תלמידי חכמים עוסקים בתורה ובעולמות עליונים הם מתקנאים בהם מאוד.
4. אין למסור לעמי ארצות עדות או לקבל מהם. אין לגלות להם סוד, אין למנותם אפוטרופסים, ואין להתלוות אליהם (אנשים אלו שאינם דואגים לעצמם ודאי שלא ידאגו לבני לוייתם)
5. החכמים נחלקו האם יש להשיב לעמי ארצות אבידה מתוך תקוה שמישהו מצאצאיהם יחזור בתשובה, או לא.

משנה (חלק ב')

על איזה גודל של חמץ וקודש יש לחזור

ר"מ: כביצה,

ר' יהודה: כזית,

חכמים: קודש פסול - בכזית, חמץ - בכביצה.

קושיה: לגבי שיעור ברכת המזון מצאנו דעות הפוכות - ר"מ - כזית, ר' יהודה - כביצה.

בברייתא מובאת דעתו של ר' נתן החולק וסובר כי בשניהם השיעור הוא שתי ביצים.

תירוץ א':

ר' יוחנן: יש להחליף את דבריהם.

תירוץ ב':

אביי: מדובר בתחומים שונים.

בברכת המזון נחלקו התנאים האם יש לברך על שיעור אכילה (כזית) או על שיעור שביעה (כביצה),

לגבי חזרה נחלקו התנאים האם יש לחזור לפי שיעור טומאה (כביצה) או לפי שיעור האיסור (בכזית).